

**ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՈՒՄ
ԳՈՐԾՈՂ ՄԱՐԶԱԴՊՐՈՑՆԵՐԻ
ԴԵՐԸ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԱՌՈՂՋ
ԱՊՐԵԼԱԿԵՐՊԻ ԽԹԱՆՄԱՆ
ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆԱՑՄԱՆ
ԳՈՐԾՆԹԱՑՆԵՐՈՒՄ**

**ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՄԱՐԶԱԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ԴԵՐԸ
ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ԱՌՈՂՋ ԱՊՐԵԼԱԿԵՐՊԻ ԽԹԱՆՄԱՆ ԵՎ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՆԵՐՈՒՄ**

Վերլուծական զեկույց

«Բայազետ» վերլուծական-հետազոտական հայկական կենտրոն ՀԿ

ԳԱՎԱՌ 2021

Սույն աշխատանքը Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերի, երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանմանն սոցիալականացման գործընթացներում ունեցող ազդեցությանն անդրադարձող առաջին փորձն է ժամանակակից հայ իրականության մեջ:

Սյն իրականացվել է BftW (Brot für die Welt) կազմակերպության կողմից ֆինանսավորվող №N-ARM-2017-0379 «Քաղաքացիական հասարակության հզորացում ՀՀ մարզերում» ծրագրի շրջանակներում՝ «Բայազետ» վերլուծական-հետազոտական հայկական կենտրոն ՀԿ-ի և «Ա.Դ. Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» ՀԿ-ի Գեղարքունիքի տարածաշրջանային մասնաճյուղի համագործակցության շնորհիվ:

Հետազոտող հեղինակներ՝
Վահրամ Հովեյան, Վարդան Գարեյան

Հեղինակային իրավունքը պաշտպանված է: Բովանդակությունը օգտագործելի և տարածելի է միմիայն պատշաճ կերպով հղում կատարելու պարտադիր պայմանով և ոչ առևտրային նպատակներով:

Հղման նմուշ՝

Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերը երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում /«Բայազետ» վերլուծական-հետազոտական հայկական կենտրոն ՀԿ, Գավառ 2021թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔ	5
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	6
ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	7
Զեկույցում օգտագործված հիմնական հասկացությունները և դրանց մեկնաբանությունը	8
ՄԱՍ 1. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	10
1.1. Տեղեկության հավաքագրման մեթոդներ և ընտրանք	10
1.2. Տվյալների որակի լրացուցիչ, անուղղակի գնահատականներ	12
ՄԱՍ 2. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ	14
2.1. Մարզադպրոցներում երեխաների ներկայացվածության դինամիկան, հաճախելիության ցուցիչները, սեռատարիքային բաժանումը, բաշխվածությունն ըստ սպորտաձևերի և մրցաշարերի մասնակցության ցուցանիշները	14
2.2. Մարզադպրոցներում ֆիզիկական կուլտուրայով ու սպորտով զբաղվելու համար անհրաժեշտ պայմանները, և հասանելիությունը հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար	19
2.3. Մարզադպրոցներ հաճախող և չհաճախող երեխաների առողջ ապրելակերպի և սոցիալականացման տարբերությունները	22
ՄԱՍ 3. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ	27
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	30
Հավելված 1. Գեղարքունիքի մարզի համառոտ բնութագիրը	31
Հավելված 2.. Հարցաթերթ	35
Հավելված 3. Դիտարկման քարտ	38
Հավելված 4. Հարցազրույցի ուղեցույց	39

ԵՐԱՆՏԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔ

«Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերը երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում» հետազոտությունը հնարավոր դարձավ «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» ՀԿ-ի աջակցության շնորհիվ, որի համար հայտնում ենք մեր երախտագիտությունը:

Շնորհակալություն ենք հայտնում նաև Գեղարքունիքի մարզի համայնքային մարզադպրոցներին և մասնավորապես՝

- Գավառի Գ. Ափրոյանի անվան մարզադպրոցի տնօրեն Վանիկ Հովեյանին,
- Մարտունու քաղաքապետարանի Ս. Մհերյանի անվան մարզադպրոցի տնօրեն Սամվել Մոսեյանին,
- Սևանի քաղաքապետարանի Ն. Դազարյանի անվան մանկապատանեկան մարզադպրոցի տնօրեն Գարիկ Ավետիսյանին,
- Ճամբարակի մանկապատանեկան մարզադպրոցի տնօրեն Վահագ Լազարյանին,
- Վարդենիսի քաղաքային մարզադպրոցի տնօրեն Արմեն Սիմոնյանին,

ինչպես նաև նշված մարզադպրոցների աշխատակիցներին՝ համագործակցության պատրաստակամության, օժանդակության և հարցազրույցներին մասնակցելու համար: Առանձնահատուկ շնորհակալություն ենք հայտնում սպորտի վաստակավոր վարպետ Վանիկ Սարգսյանին՝ մեզ ժամանակ տրամադրելու և հարցերին սիրով պատասխանելու համար:

Առանց մարզադպրոցների սաների հայտնած կարծիքների հնարավոր չէր լինի լիարժեք հետազոտություն իրականացնել, ուստի մեր շնորհակալությունն ենք հայտնում նաև նրանց:

Շատ շնորհակալ ենք «ԱԶՍՏ ԹՌԻՉԶ» սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնադրամի տնօրեն Վոլոդյա Գափոյանին՝ հետազոտության ամբողջ ընթացքում մեր կողքին լինելու և կազմակերպչական հարցերում ցուցաբեցած օգնության համար:

Հուսով ենք, որ այս հետազոտությունը ներդրում կլինի Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների և առհասարակ ՀՀ-ում սպորտի հանդեպ տարվող քաղաքականության զարգացման գործում: Հետազոտության բովանդակությունը, արտահայտված տեսակետներն ու կարծիքները պատկանում են «Բայազետ» կենտրոնին և հնարավոր է, որ չհամընկնեն Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոնի տեսակետերի հետ:

«Բայազետ» վերլուծական-հետազոտական հայկական կենտրոն ՀԿ

Հուլիս, 2021

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Երեխաների ֆիզիկական դաստիարակությունը, առողջության պահպանման և ամրապնդման, սոցիալական ակտիվության դրսևորման ու ինքնարտահայտման, բարոյականային որակների զարգացման հարցերը ժամանակակից հասարակությանը հուզող խնդիրներ են, ուստի ներառված են յուրաքանչյուր պետության կարևորագույն գործառնություններում:

ՀՀ-ում ևս երեխաների ֆիզիկական դաստիարակությունն իրականացվում է պետական մակարդակով՝ սկսած նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններից մինչև բարձրագույն կրթության ոլորտ: Այս կարևոր գործում իրենց անփոխարինելի դերն ունեն մարզադպրոցները: Մեր հանրապետությունում ներկայումս գործում են պետական և համայնքային մարզադպրոցներ:

2021թ.-ի դրությամբ Գեղարքունիքի մարզում գործում են թվով 6 համայնքային մարզադպրոցներ, որոնք գտնվում են մարզի քաղաքային համայնքներում՝ Գավառ, Սևան, Մարտունի, Վարդենիս և Ճամբարակ:

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ոլորտն իր ակտիվ ու արդյունավետ դերն ունի մի շարք գործընթացներում, այդ թվում՝ անձի ներդաշնակ զարգացման և սոցիալականացման գործընթացներում:

Հաշվի առնելով վերոշարադրյալը՝ «Բայազետ» վերլուծական-հետազոտական հայկական կենտրոն ՀԿ-ի կողմից 2021թ. մայիս-հունիս ժամանակահատվածում իրականացվեց հետազոտություն, որի նպատակն էր վերլուծել, թե Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցները ի՞նչ դեր ունեն երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում:

Հետազոտությունն իրականացվել է մարզի հետևյալ հինգ համայնքային մարզադպրոցներում.

1. Գավառի Գրիշա Վահանի Ափրոյանի մարզադպրոց,
2. Մարտունու Սմբատ Միերյանի անվան մարզադպրոց,
3. Սևանի Նորիկ Դազարյանի անվան մանկապատանեկան մարզադպրոց,
4. Ճամբարակի մանկապատանեկան մարզադպրոց,
5. Վարդենիսի քաղաքային մարզադպրոց:

Հետազոտողները փորձել են մշակել գործնական տեղեկատվություն՝ ներկայացնելով եզրակացություններ և առաջարկություններ, որոնք կարող են օգտակար լինել.

1. ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությանը,
2. Գեղարքունիքի մարզպետարանին,
3. Գեղարքունիքի մարզի համայնքապետարաններին

4. Գեղարքունիքի մարզում գործող համայնքային մարզադպրոցներին

հետագա ոլորտային գործունեությունը, քաղաքականություններն ու ծրագրերը մշակելու գործընթացներում:

Նկատի ունենալով հետազոտության մարզային ընդգրկվածությունը՝ սույն հետազոտության մեջ հավելվածի տեսքով ներառվել է Գեղարքունիքի մարզի համառոտ բնութագիրը:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Նպատակը

Բացահայտել Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերը երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում:

Խնդիրները

1. Վեր հանել Գեղարքունիքի մարզի մարզադպրոցներում երեխաների ներկայացվածության դինամիկան, հաճախելիության ցուցիչները, սեռատարիքային բաժանումը (2019-2020), ինչպես նաև բաշվածությունը ըստ սպորտաձևերի:
2. Բացահայտել Գեղարքունիքի մարզի մարզադպրոցներում ֆիզիկական կուլտուրայով ու սպորտով զբաղվելու մատչելիությունը, այդ թվում՝ սպորտաձևերի վարձավճարների դինամիկան (2019-2020), համայնք/բնակավայր-մարզադպրոց տրանսպորտի առկայությունը և մարզադպրոցների աշխատանքային գրաֆիկայի ճկունությունը:
3. Դիտարկել Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցներում ֆիզիկական կուլտուրայով զբաղվելու համար անհրաժեշտ պայմանները (շենքային պայմաններ, վերանորոգվածություն, կահավորվածություն և այլն): Վեր հանել Գեղարքունիքի մարզի մարզադպրոցների հասանելիությունը հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար (թեքահարթակների առկայություն, դռների անցանելիություն, հատուկ մարզական գույքի առկայություն և այլն):
4. Վերհանել 2019-2020 թթ.-ականների մարզադպրոցների սաների (երեխաների) միջազգային մրցաշարերի մասնակցության ցուցանիշները:
5. Բացահայտել Գեղարքունիքի մարզի մարզադպրոցներ հաճախող և չհաճախող երեխաների առողջ ապրելակերպի և սոցիալականացման տարբերությունները:

Զեկույցում օգտագործված հիմնական հասկացությունները և դրանց մեկնաբանությունը

1. *Երեխա* է համարվում 18 տարին չլրացած յուրաքանչյուր ոք, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նա օրենքով սահմանված կարգով գործունակություն է ձեռք բերում կամ գործունակ է ճանաչվում ավելի վաղ:¹
2. *Երեխաների առողջ ապրելակերպը* դիտարկվում է, որպես առողջության պահպանմանն ուղղված վարքային սովորություններ կամ այդ նպատակներին ուղղված քայլեր²:
3. *Սոցիալականացումը* անձի՝ տվյալ հասարակության մեջ, ընդունված սոցիալական նորմերի, արժեքների և գիտելիքների յուրացման գործընթաց է³:

¹«Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 1 ՀՕ-59, 1996

²ԱղանյանԳ. Վ., ԿարապետյանՎ. Տ, «Առողջապրելակերպիդերմոնշանակությունըհանրակրթականդպրոցում», <http://ysu.am/files/11-1548141734-.pdf>

³ՀակոբյանՆ.Ռ.ԽաչատրյանԱԳ, «Սոցիալականացումը որպես անձի արժեհամակարգի ձևավորման գործընթաց»,https://www.researchgate.net/publication/313377364_Socialakanacum_orpes_anji_arzhamakargi_jevavorman_gorcntac

ՄԱՍ 1.

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՄԱՍ1. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յուրաքանչյուր հետազոտական աշխատանք իրականացվում է որոշակի մեթոդաբանությամբ: Այս հետազոտությունը մեկնաբանողական է: Հետազոտության մեթոդաբանությունը կազմելիս սոցիոլոգիական տարբեր մոտեցումներից օգտագործվել են այն տարրերը, որոնք առավել համապատասխան են եղել հետազոտության նպատակին: Փորձ է արվել համադրել գոյություն ունեցող որակական և քանակական մեթոդները՝ ստանալով «խառը մեթոդներով» հետազոտություն: Յուրաքանչյուր մեթոդի միջոցով ստացված արդյունքները և հիմնական տվյալները համեմատվել, համակցվել և արտացոլվել են հետազոտության արդյունքների վերլուծության մեջ: Այսպիսի մոտեցումը թույլ է տվել ստանալ հնարավորինս օբյեկտիվ և համեմատելի քանակական տվյալներ, միաժամանակ դրանք բացատրել և լրացնել որակական տեղեկատվությամբ:

Հետազոտությունն իրականացվել է 4 եղանակներով՝

1. իրավական փաստաթղթերի ուսումնասիրություն,
2. որակական հարցազրույցներ,
3. դիտարկումներ,
4. քանակական հարցումներ:

Ընդհանուր թվով ուսումնասիրվել են 9 փաստաթղթեր: Անցկացվել են որակական 6 հարցազրույցներ Գեղարքունիքի մարզի մարզադպրոցների տնօրենների և ֆիզկուլտուրայի ուսուցիչների հետ: Համապատասխան դիտարկման քարտերի միջոցով դիտարկվել են 5 մարզադպրոցները: Իրականացվել են ընդհանուր թվով 80 հարցումներ մարզադպրոցներ հաճախող սաների շրջանում:

1.1. Տեղեկության հավաքագրման մեթոդներ և ընտրանք

Տեղեկատվության հավաքագրման առաջին մեթոդ է ընտրվել *փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը*: Ուսումնասիրվել են այն հիմնական իրավական ակտերը, որոնցով կանոնակարգվում է հետազոտության ոլորտը (*Տե՛ս Գրականության ցանկ*):

Տեղեկատվության հավաքագրման երկրորդ մեթոդ է ընտրվել *որակական կիսաձևայնացված հարցազրույցը*⁴: Այս մեթոդի շրջանականերում կազմվել է հիմնական բաց հարցերի ուղեցույց, և թվով 6 առանցքային տեղեկատվությունների⁵ շրջանում անցկացվել են 40 թույլից մինչև 1 ժամ 20 թույլ տևողությամբ հարցազրույցներ: Հարցազրույցները ձայնագրվել, ապա սղագրվել և ենթարկվել են մշակման (*Տե՛ս Հավելված 4.*)

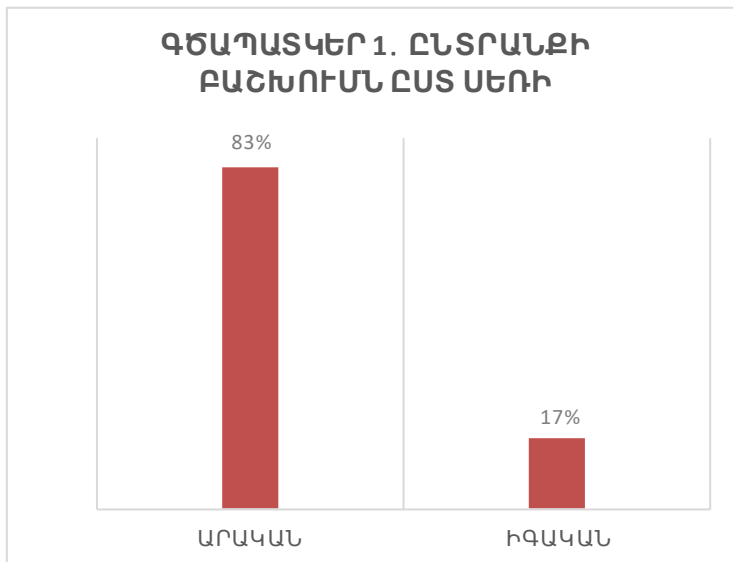
⁴ semi-structured interview

⁵ Որպես առանցքային տեղեկատվություն են ընտրվել Գեղարքունիքի մարզադպրոցների և կրթական հաստատությունների սպորտի գծով ներկայացուցչները:

Տեղեկատվության հավաքագրման երրորդ մեթոդ է ընտրվել *դիտարկումը*՝ նախապես կազմված դիտարկման քարտի միջոցով (*Տե՛ս Հավելված 3*)

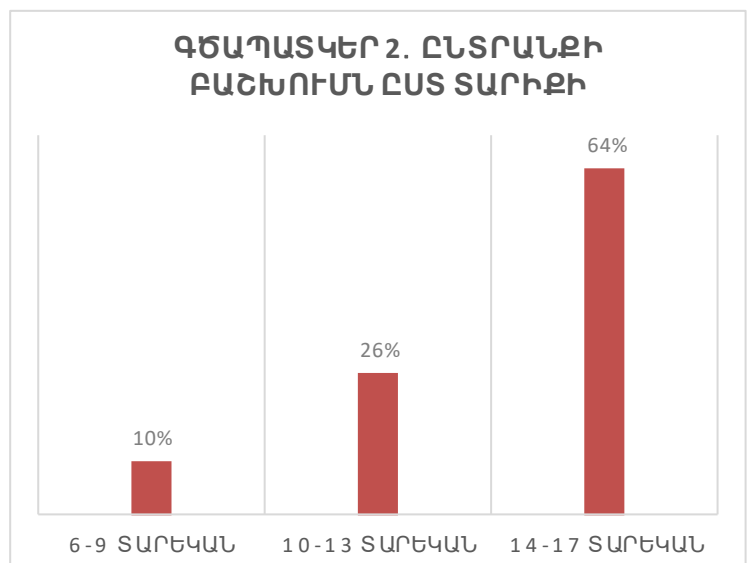
Տեղեկատվության հավաքագրման չորրորդ և վերջին մեթոդ է ընտրվել *քանակական ստանդարտացված հարցաթերթով հարցումը*, որն իրականացվել է մարզադպրոցներ հաճախող թվով 80 սաների շրջանում (*Տե՛ս Հավելված 2.*):

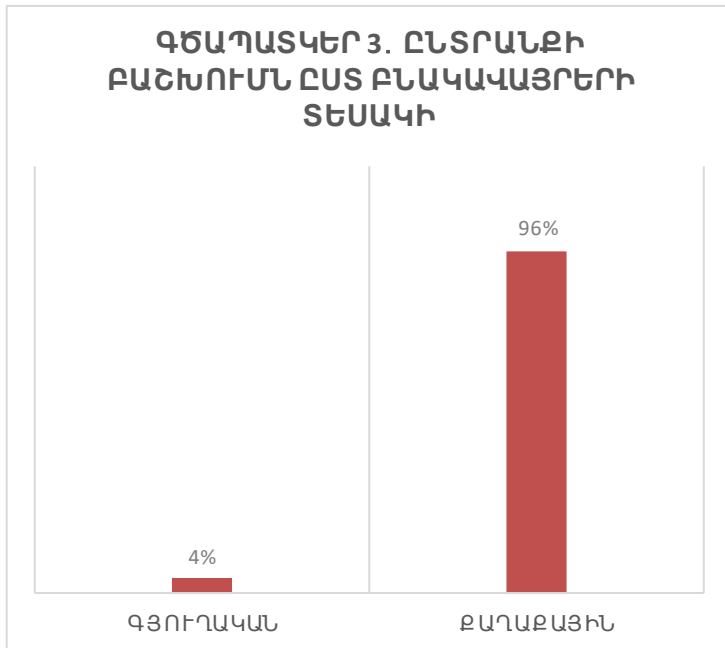
Հարցման շրջանակներում կիրառվել է տիպային ներկայացուցչական ընտրանք, ընտրվել են Գեղարքունիքի մարզի թվով 6 համայնքային մարզադպրոցները արդյունքների վիճակագրական ներկայացուցչություն ապահովելու համար: Հարկ է ընդգծել, որ հետազոտության արդյունքները հանրապետության բոլոր մարզադպրոցների վրա տարածելու խնդիր ի սկզբանե չի հետապնդվել:

Հարցվածների մեջ մեծամասնություն են կազմում արական սեռի ներկայացուցիչները՝ մոտ 83%, ինչը պատահական չէ և ուղղակիորեն կապված է մարզադպրոցներում ընդհանուր առմամբ իգական սեռի մարզիկների նվազ ներկայացվածության հետ (*տե՛ս գծապատկեր 1. Ընտրանքի բաշխումն ըստ սեռի*):

Հարցվողների 64%-ը 14-17 տարեկան են, ինչը հետազոտության տեսանկյունից էական նշանակություն ունի, քանի որ ի սկզբանե ենթադրվում էր, որ հարցումներն այդ տարիքի երեխաների շրջանում առավելագույն արդյունավետություն կապահովեն: 10-13 և 6-9 տարեկանները հարցման արդյունքում ունեցան համապատասխանաբար 26% և 10% ներկայացվածություն (*տե՛ս գծապատկեր 2. Ընտրանքի բաշխումը ըստ տարիքի*):

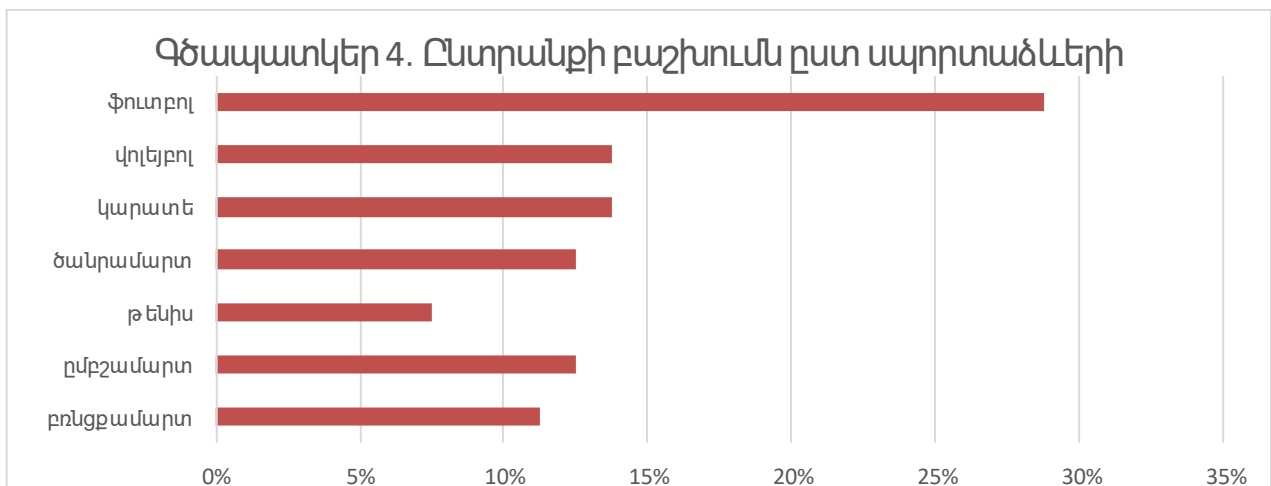

Հարցմանը ներգրավված երեխաների մեծամասնությունը քաղաքային բնակավայրերից են (96%), իսկ գյուղական բնակավայրերից հարցումներին մասնակցել են հարցվողների մոտ 4%-ը: Այսպիսի արդյունքը կարելի է բացատրել նրանով, որ մարզադպրոցներ հաճախող երեխաների զգալի մասը քաղաքային բնակավայրերից են (տե՛ս գծապատկեր 3. Ընտրանքի բաշխումն

ըստ բնակավայրերի տեսակի):

Հարցման մասնակիցների զգալի մասը հաճախում է ֆուտբոլի (29%): Մնացած մասը՝ բացի թենիս սպորտաձևի հաճախողներից (8%), գրեթե հավասարաչափ զբաղվում են վոլեյբոլ, կարատե, ծանրամարտ, ըմբշամարտ և բռնցքամարտ սպորտաձևերով՝ (13-14%) (տե՛ս գծապատկեր 4. Ընտրանքի բաշխումն ըստ սպորտաձևերի)

1.2. Տվյալների որակի լրացուցիչ, անուղղակի գնահատականներ

Հարցազրույցների ավարտից հետո՝ դրանց ընթացքի և հարցվածների մասին զրուցավարների կողմից կատարված նշումները թույլ են տվել պարզել, որ՝

- հարցվածների գրեթե 80%-ը ցուցաբերել է հետաքրքրվածություն,
- հարցվածների գերակշիռ մեծամասնության վերաբերմունքը կարելի է որակել անկեղծ,
- հարցերը պարզաբանելու խնդրանքով դիմել է հարցվածների ընդամենը 7%-ը:

ՄԱՍ 2.

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

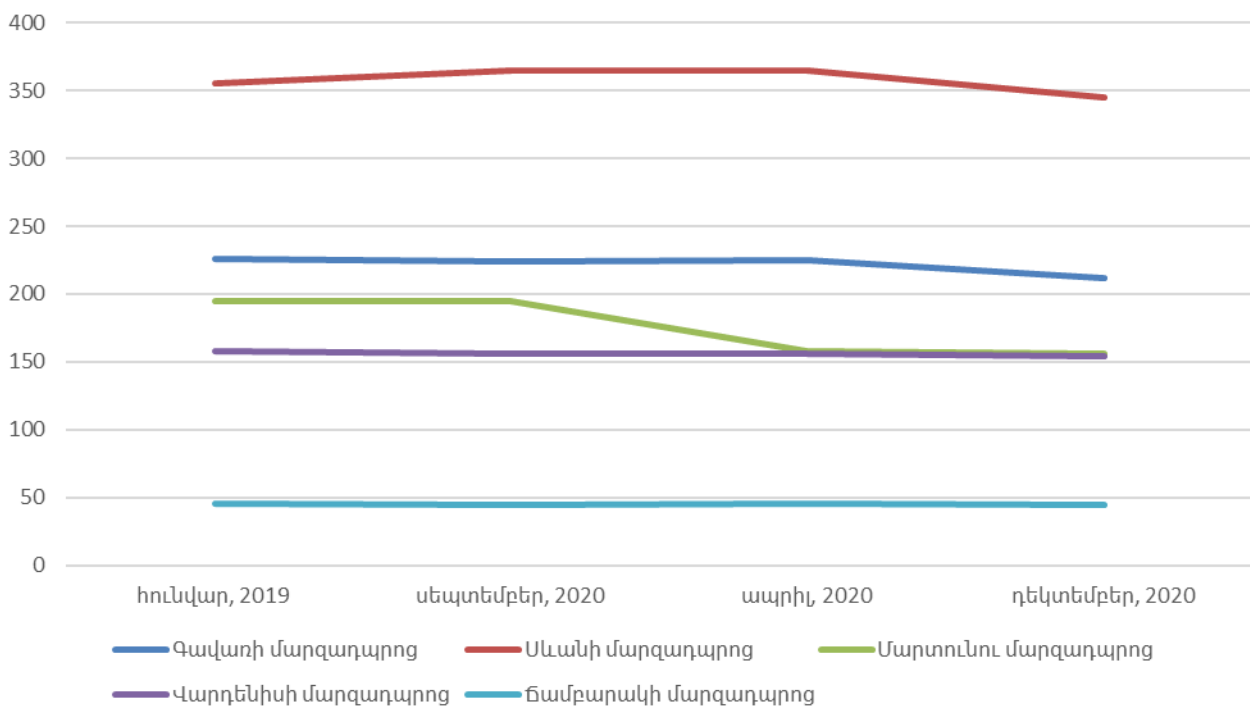
ՄԱՍ 2. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

2.1. Մարզադպրոցներում երեխաների ներկայացվածության դինամիկան, հաճախելիության ցուցիչները, սեռատարիքային բաժանումը, բաշխվածությունն ըստ սպորտաձևերի և մրցաշարերի մասնակցության ցուցանիշները

«Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերը երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում» հետազոտության շրջանականներում կարևոր էր վերհանել համայնքային մարզադպրոցների նկարագիրը: Այն ներառում է մարզադպրոցներում սաների (երեխաների) ներկայացվածության դինամիկան, հաճախելիության ցուցիչները, սեռատարիքային բաժանումը, բաշխվածությունն ըստ սպորտաձևերի, միջազգային և տեղական մրցաշարերի մասնակցության ցուցանիշները:

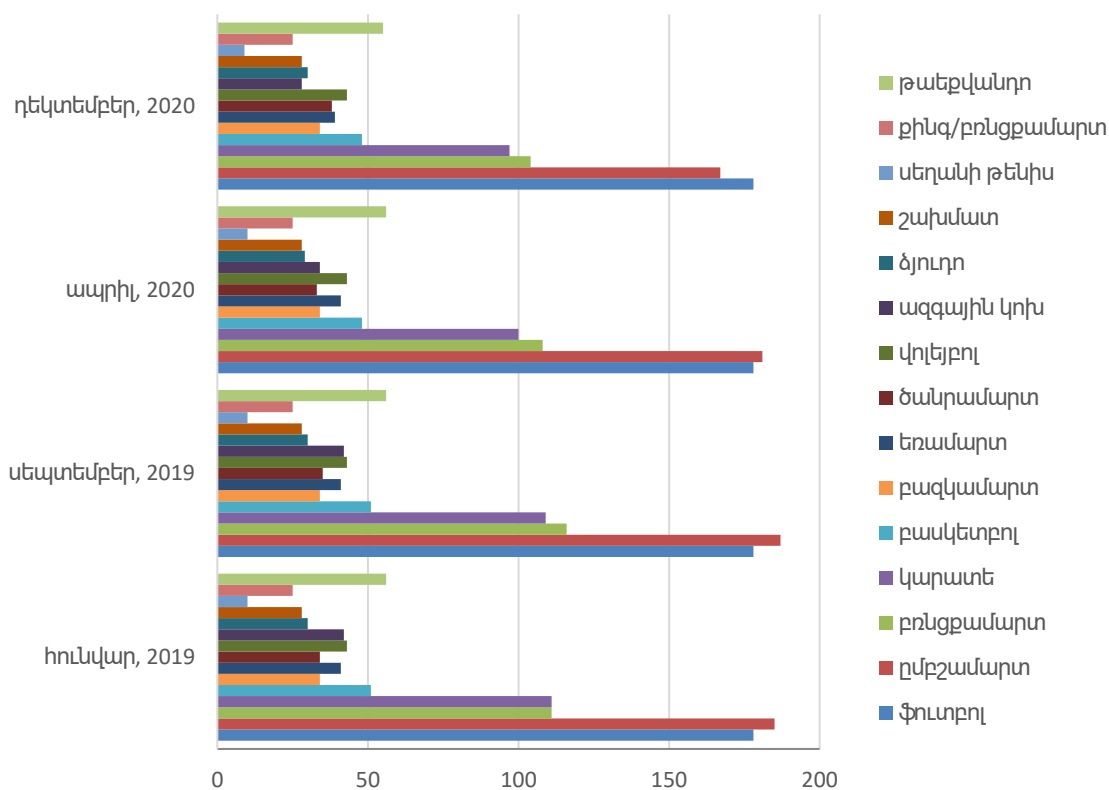
2019-2020թթ. Գեղարքունիքի մարզի համայնքային մարզադպրոցներ հաճախող երեխաների թիվը փոքր-ինչ անկում է ապրել՝ 979-ից դառնալով 911 (*տե՛ս գծապատկեր 5. Մարզադպրոցների երեխաների քանակը*): Ըստ մարզադպրոցների ներկայացուցիչների՝ պատճառը COVID-19 համաճարակն է, որի պատճառով գրանցվել է նաև մարզիկների բացակայությունների թվաքանակի աճ:

Գծապատկեր 5. Մարզադպրոցների երեխաների քանակը

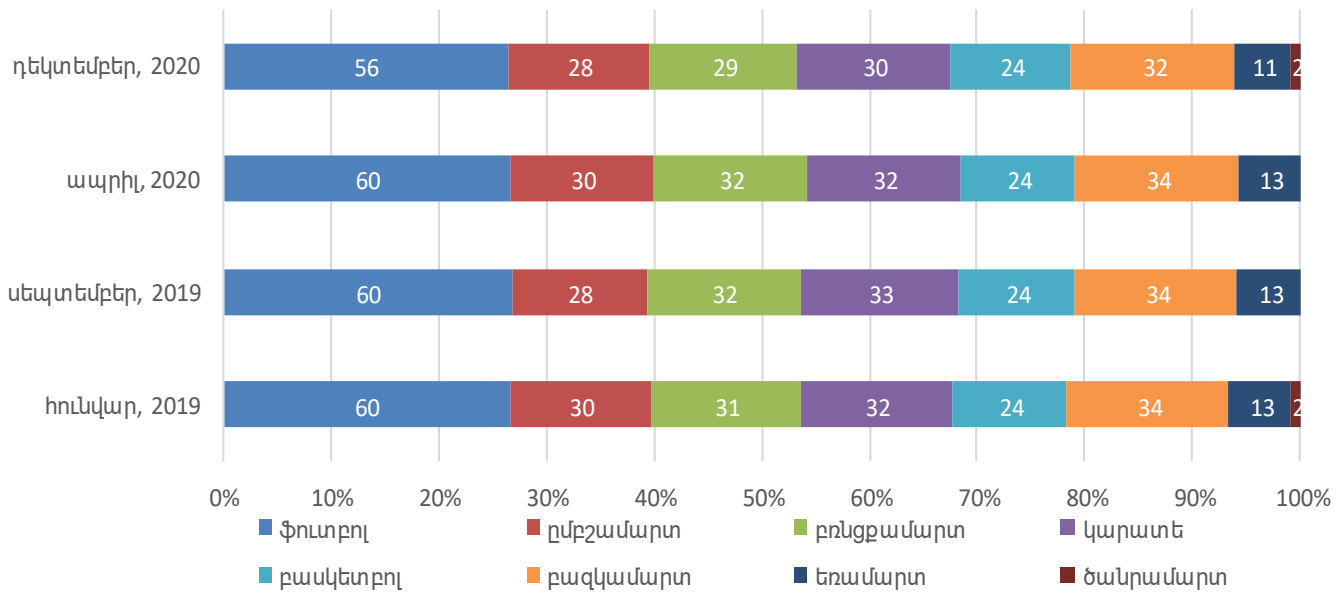
Ինչ վերաբերում է մարզադպրոցների սպորտային խմբակներում երեխաների ներկայացվածությանը, ապա 2019-2020թթ.-ի ընթացքում դրանց համամասնությունն էապես չի փոխվել (*տե՛ս Գծապատկեր 6. Գեղարքունիքի մարզում գործող համայնքային մարզադպրոցների երեխաների բաշխվածությունն ըստ սպորտաձևերի*): Ինչպես երևում է գծապատկեր 6-ից, մարզում ամենատարածված մարզաձևերը հանդիսանում են ֆուտբոլը և ըմբշամարտը, որոնցով զբաղվողների քանակը 2020 թվականի դեկտեմբերի դրությամբ համապատասխանաբար եղել է 178 և 167:

Գ ծ ա պ ա տ կ եր 6. Գ եղ ա ր ք ու ն ի թ ի մ ա ր գ ու մ գ որ ծ ող հ ա մ ա յ ն ի թ յ ա ի ն մ ա ր գ ա դ պր ոց ն եր ի եր ե խ ա ն եր ի բ ա շ ի վ ա ծ ու թ յ ու ն ը ս տ ս պ որ տ ա ձ ն եր ի

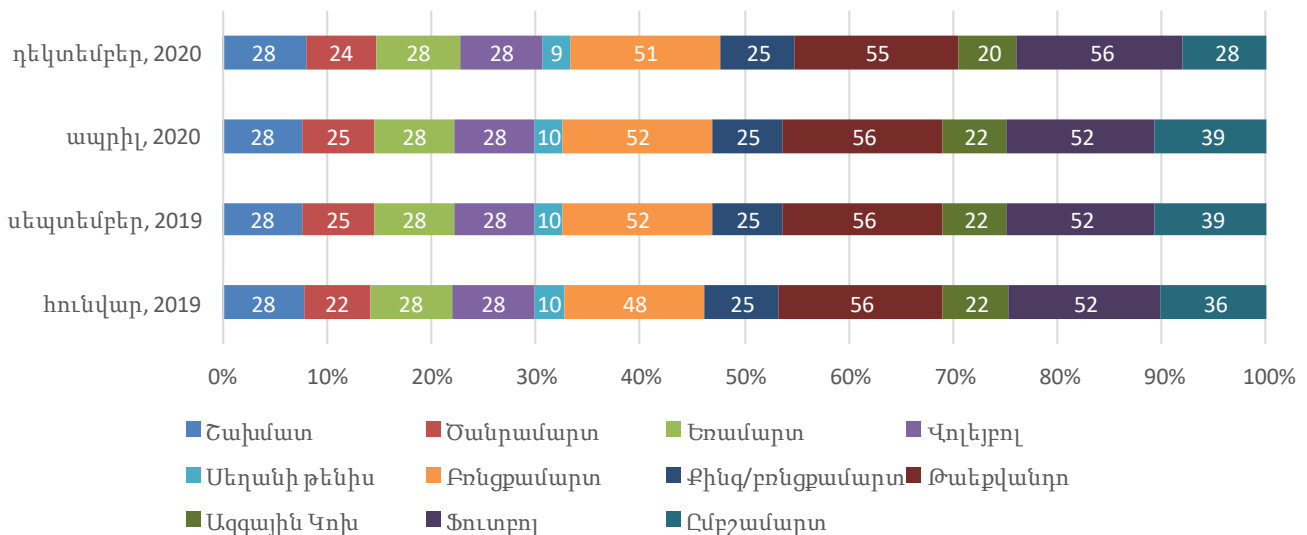
Գավառի մարզադպրոցում գործում են սպորտային 8 խմբակներ: 2020 թվականի դեկտեմբերի դրությամբ մարզիկների թվով շարունակում է գերիշխել ֆուտբոլ մարզաձևը՝ 56 սան: Մարզադպրոցում բազկամարտի խմբակ հաճախողների թիվը 32 է, կարատեինը՝ 30, բռնցքամարտինը՝ 29, ըմբշամարտինը՝ 28, բասկետբոլինը՝ 24, եռամարտինը՝ 11, իսկ նվազագույն քանակի մարզիկները ծանրամարտ սպորտաձևում են՝ 2: (*տե՛ս Գծապատկեր 7. Գավառի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի*):

Գծապատկեր 7. Գալանի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի

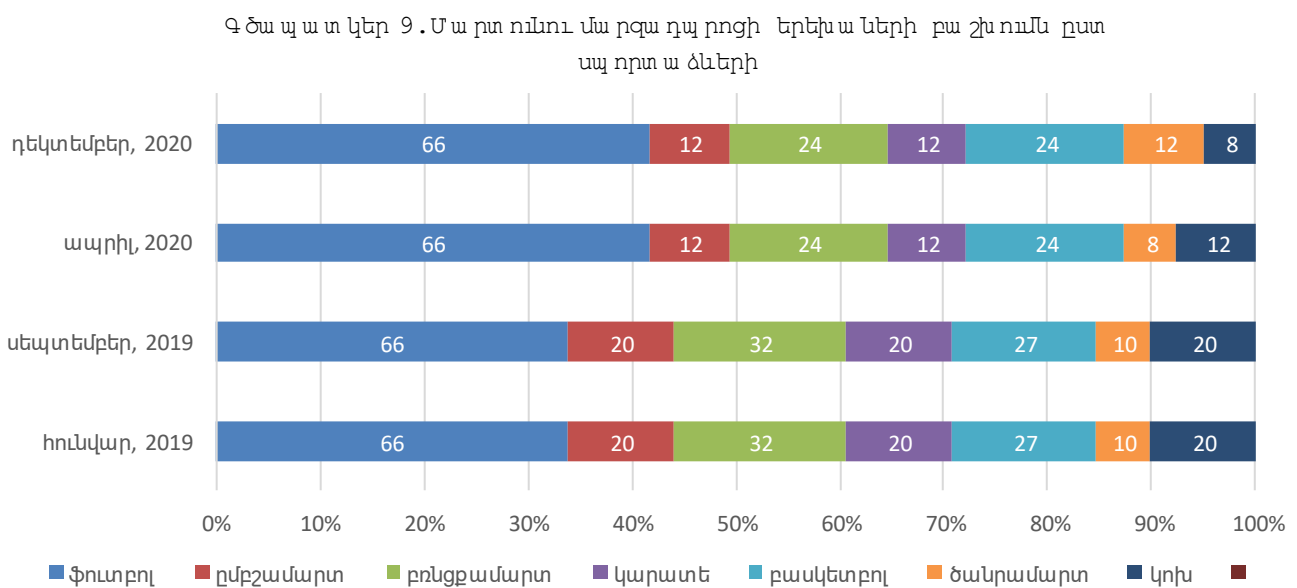

Գեղարքունիքի մարզի համայնքային մարզադպրոցներից Սևանի մարզադպրոցում գործում են սպորտային ամենաշատ խմբակները՝ թվով 11: 2020թ. դեկտեմբերի դրությամբ մարզիկների թվով գերիշխել է ֆուտբոլ մարզաձևը՝ 56 սան: Մարզադպրոցում թափվանդոյի խմբակ հաճախողների թիվը 55 է, բռնցքամարտինը՝ 51, ըմբշամարտինը՝ 36, եռամարտինը և վոլեյբոլինը՝ 28-ական, քիթբոքսինգի խմբակ հաճախողները 25-ն են, ծանրամարտինը և ազգային կոխինը միասին՝ 22: Ի տարբերություն մյուս մարզադպրոցների՝ Սևանի մարզադպրոցում գործում են շախմատի 28 հոգանոց և սեղանի թենիսի 9 հոգանոց խմբակներ: (տե՛ս գծապատկեր 8. Սևանի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի):

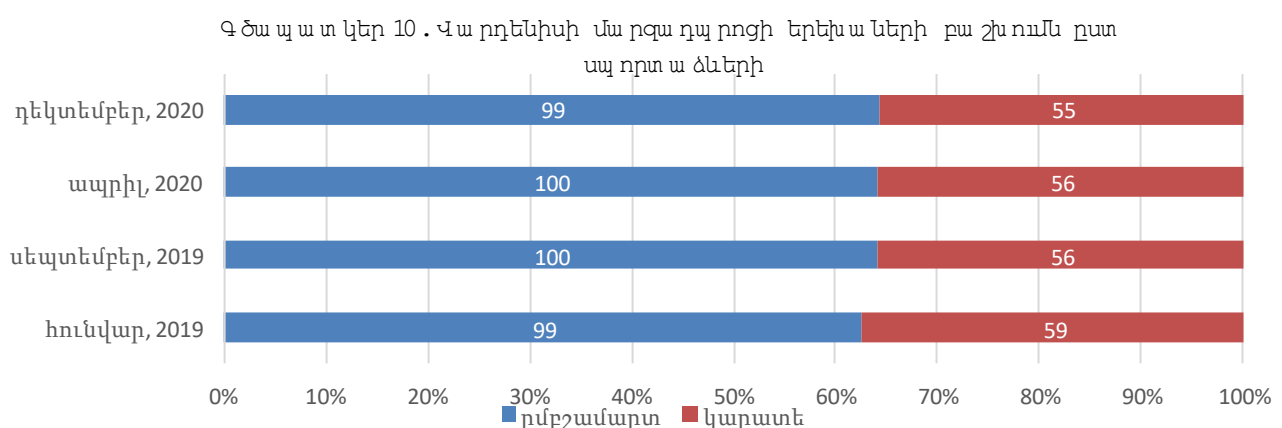
Գծապատկեր 8. Սևանի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի

Մարտունու մարզադպրոցում գործում են սպորտային 7 խմբակներ: 2020 թ. դեկտեմբերի դրությամբ մարզիկների թվով շարունակում է գերիշխել ֆուտբոլ մարզաձևը՝ 66 սան: Բռնցքամարտի խմբակ հաճախող մարզիկների թիվը 24 է, բասկետբոլինը՝ 24, ըմբշամարտ, կարատե և կոխ սպորտաձևերի խմբակներ հաճախում են 20-ական երեխաներ: Նվազագույն քանակի մարզիկները կոխ սպորտաձևում են՝ շուրջ 8: (տե՛ս գծապատկեր 9. Մարտունու մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի):

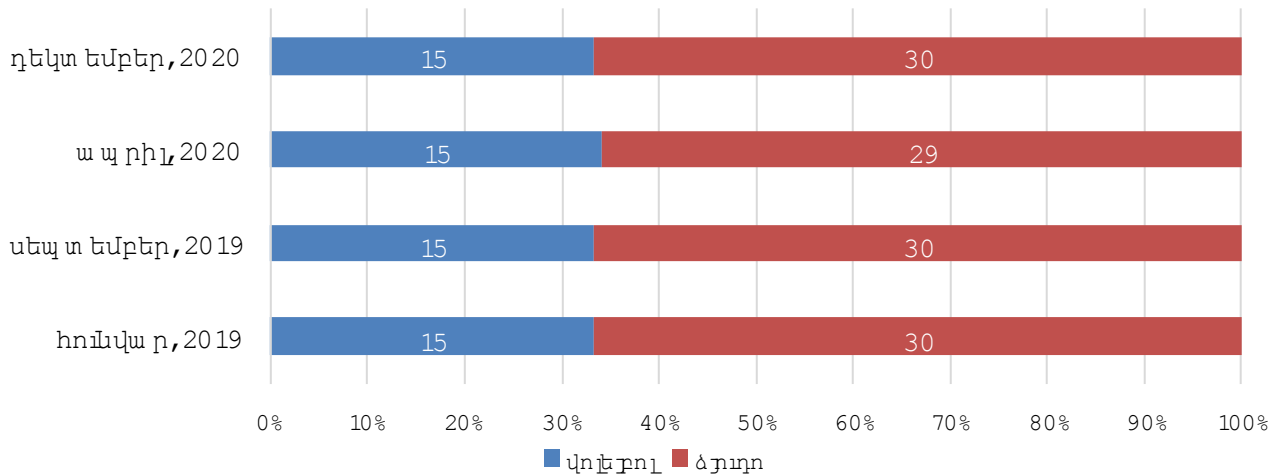

Վարդենիսի մարզադպրոցում գործում են սպորտային 2 խմբակներ՝ ըմբշամարտ և կարատե: Մարզիկների թվով գերակշռում է ըմբշամարտ սպորտաձևը՝ 99 սան, իսկ կարատեով զբաղվողների թիվը հասնում է 55-ի (տե՛ս գծապատկեր 10. Վարդենիսի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի):

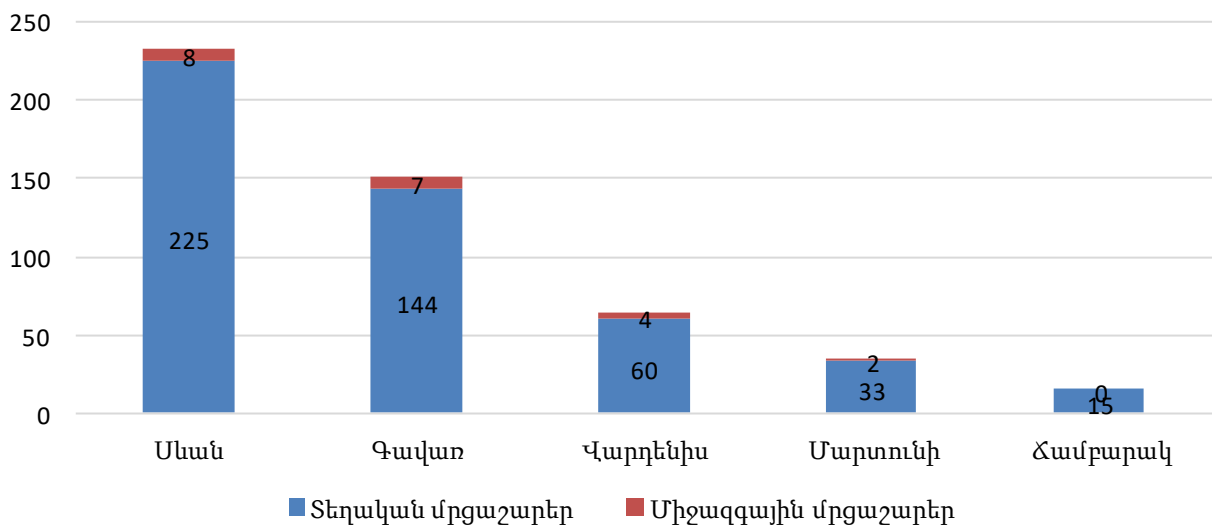
Ճամբարակ մարզադպրոցում գործում են սպորտային 2 խմբակներ՝ վոլեյբոլ և ձյուդո: Մարզիկների թվով գերակշռում է ձյուդո մարզաձևը՝ 30 սան, իսկ վոլեյբոլով զբաղվողների թիվը հասնում է 15-ի (տե՛ս գծապատկեր 11. Ճամբարակի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի):

Գծապատկեր 11. Ճամբարակի մարզադպրոցի երեխաների բաշխումն ըստ սպորտաձևերի

Մարզադպրոցների գործունեությանն անդրադառնալիս կարևոր էր ուշադրություն դարձնել մարզական մրցումների մասնակցության դինամիկային, քանզի մրցաշարերն էական նշանակություն ունեն մարզադպրոց հաճախող երեխաների ֆիզիկական և մտավոր զարգացման, մարզումների վերջնական արդյունքների, հուզական ապրումների, լարվածության դրսևորումների, և մեծ հաշվով՝ նաև սոցիալականացման գործընթացների վրա:

Գծապատկեր 12. 2019-2020 թվականներին մրցաշարերի մասնակցած մարզիկների քանակը

Ուսումնասիրելով Գեղարքունիքի մարզի համայնքային մարզադպրոցների կողմից ՀՀ-ում տեղի ունեցող մրցաշարերի մասնակցության թվերը (տե՛ս գծապատկեր 12) և վերլուծելով

անցկացված հարցազրույցները, կարելի է նշել, որ ՀՀ-ում տեղի ունեցող մարզական մրցաշարերին մարզադպրոցների նվազ մասնակցությունը գլխավորապես պայմանավորված է տրանսպորտային միջոցների բացակայությամբ: Խոսքը հիմնականում մայրաքաղաք Երևանից ավելի հեռու գտնվող մարզադպրոցների մասին է (Ճամբարակ, Վարդենիս և Մարտունի): Նկատենք նաև, որ համայնքապետարանները երբեմն աջակցում են մարզադպրոցներին տրանսպորտի տրամադրման հարցում: Հարկ է նշել, որ մարզի համայնքային մարզադպրոցներից միայն Գավառի մարզադպրոցում են սահմանված վարձավճարներ՝ գործող բոլոր խմբակների համար, մյուս մարզադպրոցներում բոլոր խմբակներն անվճար են:

2.2. Մարզադպրոցներում ֆիզիկական կուլտուրայով ու սպորտով զբաղվելու համար անհրաժեշտ պայմանները, և հասանելիությունը հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար

Մարզադպրոցներում երեխաների մարզական արդյունքների, սոցիալական ակտիվության դրսևորման ու ինքնարտահայտման, բարոյականային որակների զարգացման, ինչպես նաև մարզադպրոցի ողջ աշխատանքի որակի վրա ազդում են միջավայրային գործոնները և պայմանները: Մարզադպրոցների ֆիզիկական պայմանները, ինչպես օրինակ՝ սանիտարահիգիենիկ վիճակը, ենթակառուցվածքների առկայությունը և որակը, մարզադպրոցի ներքին հարդարանքը, անուղղակի ազդեցություն ունեն կրթադաստիարակչական արդյունավետ միջավայր ապահովելու համար:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ հետազոտության շրջանակներում դիտարկվել է, թե մարզի համայնքային մարզադպրոցներում արդյոք առկա են անհրաժեշտ պայմաններ ֆիզիկական կուլտուրայով ու սպորտով զբաղվելու համար: Կարևորվել են հատկապես հետևյալ բաղադրիչները՝

- 1) մարզադպրոցների հարակից տարածքների վիճակը, հետիոտնային անցումները,
- 2) մարզադպրոցների շենքային պայմանները՝ վերանորոգվածություն, կահավորվածություն և այլն,
- 3) մարզադպրոցների հարմարեցվածությունը հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար:

Վերոնշյալ պայմանների դիտարկման նպատակով մշակվել են 15 չափորոշիչներ, որոնցից յուրաքանչյուրի գնահատման համար սահմանվել է 0-5 բալանոց միջակայք, ինչը նշանակում է, որ 0-ի դեպքում՝ առկա չէ, իսկ առավելագույն 5 միավորի դեպքում՝ գերազանց վիճակում է: Քանի որ դիտարկվել են 15 չափորոշիչներ, արդյունքում դիտարկման առավելագույն միավորների հանրագումարը 75 է:

Դիտարկման արդյունքները թույլ են տալիս ընդհանուր պատկերացում կազմել հետազոտված մարզադպրոցներում ֆիզիկական կուլտուրայով ու սպորտով զբաղվելու համար պայմանների մասին (տե՛ս աղյուսակ 1. Դիտարկման արդյունքները):

Ստորև ներկայացվում են նաև յուրաքանչյուր մարզադպրոցի դիտարկման և կատարված գնահատման վերաբերյալ նկատառումներ:

Աղյուսակ 1. Դիտարկման արդյունքները

№	Չափորոշիչ	Դիտարկման գնահատական				
		Գավառի մարզադպրոց	Վարդենիսի մարզադպրոց	Մևանի մարզադպրոց	Մարտունու մարզադպրոց	Ճամբարակի մարզադպրոց
1	Մարզադպրոց տանող ճանապարհների վիճակը	4	3	4	3	4
2	Հետիոտնային անցումներ դպրոցի մոտակա կանգառում (մատչելիությունը սալյակ օգտագործող կամ կույր անձանց համար, հետիոտնային նախագուշակյալ գործառնություն կատարող շոշափողական (տակտիկ) միջոցներ)	4	3	3	3	3
3	Մարզադպրոցի հարակից կանաչ տարածության առկայությունը, վիճակը	1	0	1	0	2
4	Շենքի ընդհանուր վիճակը դրսից (մաքուր տեսք, սալիկներ, աղբամանների առկայություն և այլն)	4	3	3	3	3
5	Շենքի ընդհանուր վիճակը ներսից (պատուհաններ, պատեր, աստիճաններ, միջանցքների լուսավորությունը, անցանելի դռներ, կրակմարիչներ և այլն)	4	3	3	2	1
6	Ջեռուցման համակարգի առկայությունը, վիճակը	5	5	1	4	3
7	Սանհանգույց (սենյակին տարբերակվածություն, ցնցուղարան, լվացարաններ, օձառ, սրբիչ, հոսողջուր և այլն)	3	2	2	2	0
8	Հանդերձարաններ (օդափոխանակություն, պահարաններ, մաքրությունը, կոկիկ տեսքը, կահիչների քանակը)	3	2	2	2	1
9	Մարզադահլիճի առկայությունը, վիճակը	5	3	4	2	2
10	Ընդունարանի առկայությունը, վիճակը	4	2	2	2	1
11	Բուժկետ (սենյակի ընդհանուր որակը, մաքրությունը, բժշկական նյութերի հասանելիությունը, մասնագետի առկայությունը)	4	4	2	0	1
12	Լողավազանի առկայություն	0	0	0	0	0
13	Մարզականգույք (առկա սպորտաձևերի համապատասխանությամբ)	4	3	3	3	3
14	Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար նախատեսված մարզական գույքի առկայություն	0	0	0	0	0
15	Թեքահարթակների առկայություն	0	0	0	0	0
Ընդհանուր գնահատականը		45	33	30	26	24

Դիտարկման պահին **Գավառի մարզադպրոցը** գտնվում էր հիմնանորոգման ավարտական փուլում, որով և պայմանավորված է դիտարկման համեմատական բարձր գնահատականը: Դեպի մարզադպրոց տանող ճանապարհին առկա է հետիոտնային անցում՝ գծանշանով և ցուցականակով: Մարզադպրոցի շենքային պայմանները, վերանորոգվածությունը և կահավորվածությունը հիմնականում գնահատվել են բարձր միավորներով: Առկա է ջեռուցման համակարգ, որն ապահովում է ամբողջ շենքի ջեռուցումը: Մարզադպրոցի երեխաները հնարավորություն ունեն օգտվելու Գավառում գործող միջհամայնքային կանոնավոր տրանսպորտից, ինչն էլ ավելի է հեշտացնում Գավառի մարզադպրոց հաճախելու գործընթացը: Սակայն, չնայած դրան, Գավառի մարզադպրոցում դեռ առկա են խնդիրներ կանաչ տարածության ընդլայնման, սանհանգույցների և հանդերձարանների պայմանների բարելավման առումով: Մարզադպրոցը չունի լողավազան և հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար նախատեսված որևէ հարմարություն կամ գույք:

Ուսումնասիրության ավարտին պարզ դարձավ, որ լողավազաններ և հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար նախատեսված հարմարություններ բացակայում են մարզի բոլոր 5 մարզադպրոցներում:

Դիտարկման արդյունքում գնահատման միջինից ցածր միավորներ տրվեցին Վարդենիսի, Սևանի և Մարտունու մարզադպրոցներին:

Վարդենիսի մարզադպրոցը տանող ճանապարհների վիճակը գնահատվել է բավարար, առկա են հետիոտնային անցումներ դպրոցի մոտակա կանգառում: Մարզադպրոցի սանհանգույցը, հանդերձարանները և բուժկետը գտնվում են ոչ բարվոք վիճակում: Մարզադպրոցի հարակից տարածքը չունի կանաչապատված հատված:

Սևանի մարզադպրոցը շենքի ընդհանուր վիճակը՝ ներքին և արտաքին տեսքը գնահատվել է բավարար, առկա են հետիոտնային անցումներ դպրոցի մոտակա կանգառում: Մարզադպրոցը չունի միասնական ջեռուցման համակարգ, սանհանգույցը և հանդերձարանները գտնվում են ոչ բարվոք վիճակում: Մարզադպրոցի հարակից տարածքը չունի կանաչապատված հատված:

Մարտունու մարզադպրոց տանող ճանապարհների վիճակը գնահատվել է բավարար, առկա են հետիոտնային անցումներ դպրոցի մոտակա կանգառում: Մարզադպրոցի սանհանգույցը և հանդերձարանները գտնվում են ոչ բարվոք վիճակում: Մարզադպրոցը չունի բուժկետ: Այստեղ ևս մարզադպրոցի հարակից տարածքը չունի կանաչապատված հատված:

Դիտարկված մարզադպրոցներից գնահատման համեմատաբար ցածր միավոր տրվեցին **Ճամբարակի** մարզադպրոցին: Շենքի ընդհանուր ներքին տեսքը գնահատվեց ոչ բավարար: Տարիներ շարունակ խոնավության պատճառով հատակը և պատերը անմխիթար վիճակում են: Մարզադպրոցում չկան սանհանգույցներ, հանդերձարաններ, ընդունարան, իսկ հարակից տարածքը բավարար չափով կանաչապատված չէ:

Սույն հետազոտության շրջանակներում անդրադարձ է կատարվել նաև մոտակա բնակավայրերի համար մարզադպրոցների մատչելիությանը, համայնք/բնակավայր-մարզադպրոց հանրային տրանսպորտի առկայության և մարզադպրոցների աշխատանքային գրաֆիկայի համապատասխանության հարցերին:

Այսպիսով, ելնելով դիտարկման արդյունքներից՝ կարող ենք նշել.

- մարզադպրոցների շենքերը հիմնականում հին են և խոնավ, ունեն կանոնավոր ջրամատակարարման և սանհանգույցների օդափոխության խնդիրներ,
- մարզում հիմնանորոգվում է միայն Գավառի մարզադպրոցը, ինչն իրականացվում է բարերարների հովանավորությամբ,
- մարզադպրոցների շենքերը հարմարեցված չեն հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար, չունեն համապատասխան մարզագույք, մուտքի և ելքի համար նախատեսված հարմարություններ, որոշ մարզադպրոցներ, իրենց ճարտարապետական լուծումների առանձնահատկություններից ելնելով, նույնիսկ չունեն համապատասխան հարմարություններ հետագայում դրանցում հաշմանդամություն ունեցող անձանց մուտքն ու ելքն ապահովելու համար,
- մարզադպրոցները չունեն լողավազաններ, ինչի արդյունքում լողը՝ որպես մարզաձև, ներառված չէ ուսուցանվող սպորտաձևերում,
- ներհամայնքային և ներմարզային հասարակական տրանսպորտային երթուղիները բավարար չեն գյուղերից դեպի մարզկենտրոն կամ մարզի մյուս քաղաքներ տեղաշարժի կազմակերպման համար:

2.3. Մարզադպրոցներ հաճախող և չհաճախող երեխաների առողջ ապրելակերպի և սոցիալականացման տարբերությունները

Հետազոտության շրջանակներում մարզադպրոցների ներկայացուցիչների հետ իրականացված հարցազրույցները երեխաների սոցիալականացման գործընթացներում մարզադպրոցների դերի մասին ի հայտ բերեցին տարբեր կարծիքներ ու ըմբռնումներ: Այդ ամենը ավելի պատկերավոր է դառնում, երբ դրանք համադրում ենք մարզադպրոցի երեխաների հետ անցակցված հարցումների պատասխանների հետ:

Երեխայի անձի ձևավորման և զարգացման գործընթացի վրա նշանակալի ազդեցություն ունեցող գործոնների շարքին են դասվում ֆիզկուլտուրան և սպորտը: Դեռահասության տարիքում մարզադպրոց հաճախելն ազդում է ոչ միայն երեխաների ֆիզիկական առողջության

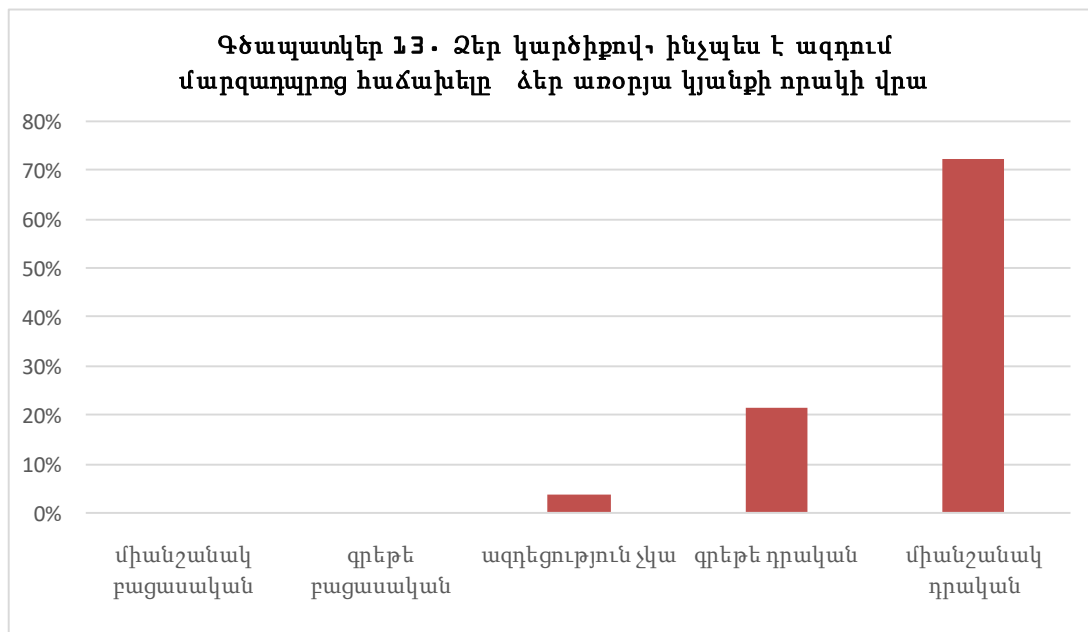
ամրապնդման վրա, այլ նաև նպաստում է հոգեկան կայունությանը՝ նվազագույնի հասցնելով զգացմունքային լարվածության և ագրեսիվության աստիճանը:

Մարզադպրոցի ներկայացուցչի նկատառումը հավաստում է մեր դիտարկմանը:

«Մարզադպրոցում պարապմունքները դրականորեն են ազդում երեխաների կամային և հոգեբանական որակների վրա: Կարևոր է ֆիզիկական վարժությունների կատարման ժամանակ դժվարություններ հաղթահարելը, տարբեր ֆիզիկական վարժությունների և մարզախաղերի ժամանակ համատեղ գործողություններ իրականացնելը»:

Մարզադպրոցի ներկայացուցիչ, Վարդենիս

Այն հարցին, թե ինչպես է ազդում մարզադպրոց հաճախելը ձեր առօրյա կյանքի որակի վրա, հարցվողների գերակշռող մասը պատասխանել է միանշանակ դրական (*տե՛ս աղյուսակ 13*):

Մարզադպրոցներում մարմնամարզական տարբեր մարզագործիքների վրա վարժություններ կատարելը, համատեղ վարժանքները նպաստում են սովորողների համարձակության, սեփական ուժերի նկատմամբ վստահության, ընկերասիրության, հաստատակամության, փոխօգնության, կարգապահության, համագործակցության դաստիարակմանը, ինչպես նաև գիտակցական վերաբերմունք են ձևավորում ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքների նկատմամբ:

Մարզադպրոցների ներկայացուցչների ստորև ներկայացվող նկատառումները վերն ասվածի մասին են:

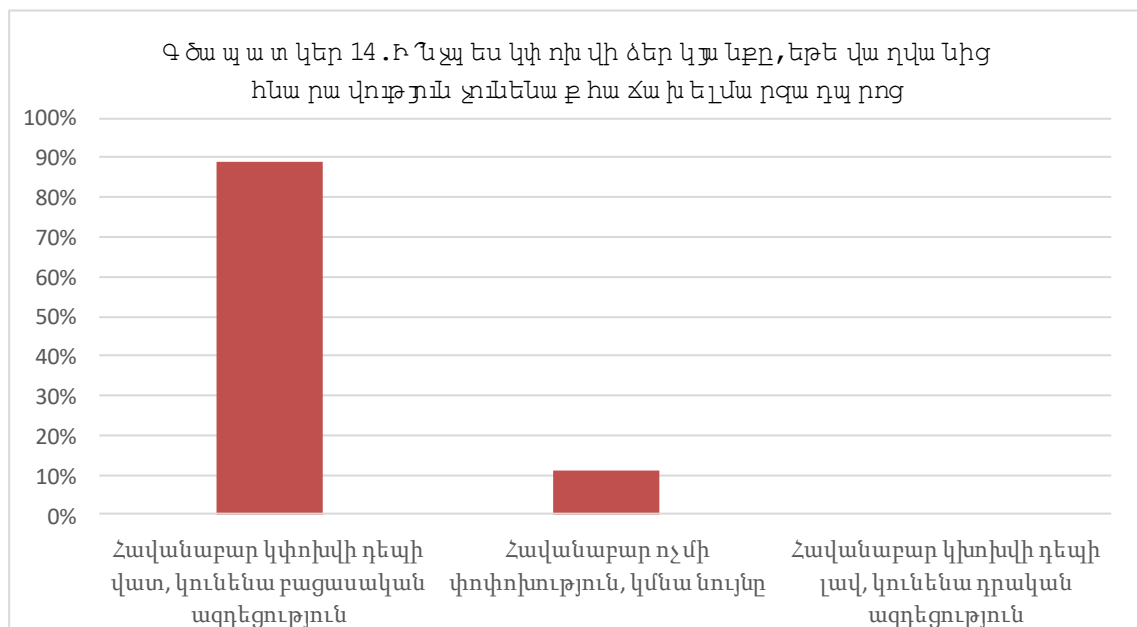
«Մարզադպրոցում պարապելը, ընկերներ ձեռք բերելը դրական ազդեցություն են ունենում երեխաների ինքնավստահության, համարձակության, կարգապահության, կամքի ուժի, փոխօգնության և համագործակցության հմտությունների ձևավորման գործում»:

Մարզադպրոցի ներկայացուցիչ, Մարտունի

«Ֆիզիկական վարժությունները բարենպաստ ազդեցություն ունեն սովորողների հոգեկան վիճակի, արտաքին տեսքի, տրամադրության վրա»:

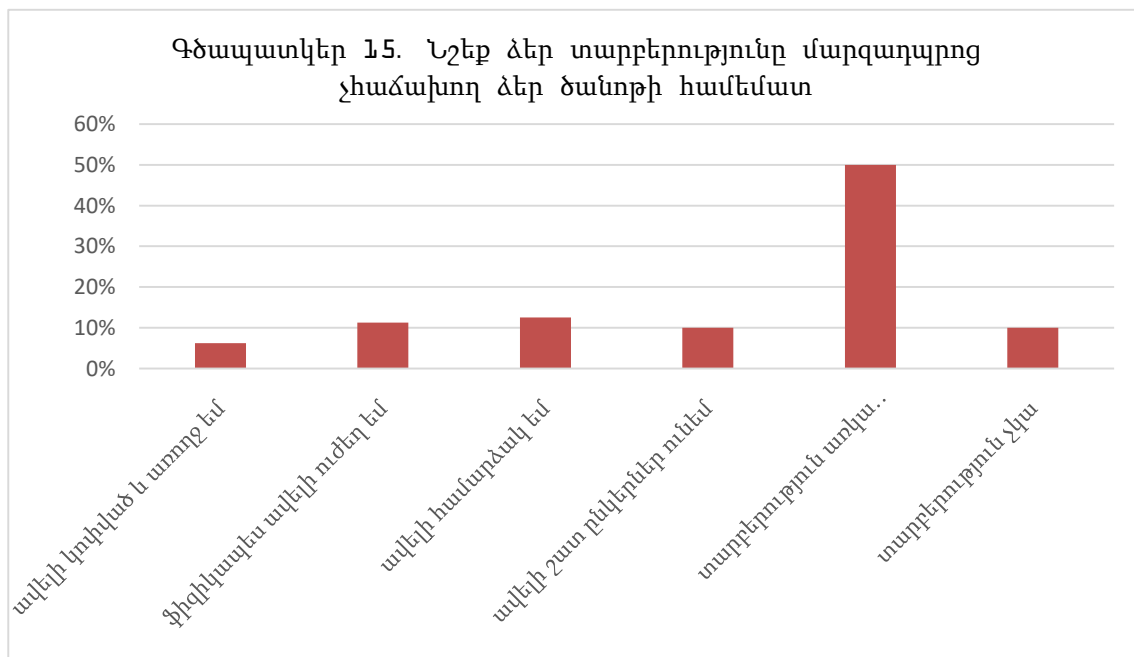
Մարզադպրոցի ներկայացուցիչ, Գավառ

«Ինչպե՞ս կփոխվի ձեր կյանքը, եթե վաղվանից հնարավորություն չունենաք հաճախել մարզադպրոց» հարցին հարցվողների հիմնական մասը՝ 89 %-ը, նշել է, որ հավանաբար կփոխվի դեպի վատ, կունենա բացասական ազդեցություն, իսկ մնացած 11%-ը նշել է, որ հավանաբար ոչ մի փոփոխություն տեղի չի ունենա (տե՛ս աղյուսակ 15.): Հարցի պատասխաններն ակնհայտորեն հավաստում են, որ մարզադպրոց հաճախելն էական դեր ունի երեխաների կյանքում:

Հարցումներն ու մասնավոր շփումները վկայում են, որ սպորտով զբաղվող երեխան տարբերվում է իր ներդաշնակ զարգացմամբ, քանի որ սպորտը խթանում է կյանքի իրադարձությունների նկատմամբ դրական մոտեցումը, երեխաների մոտ զարգացնում է կարգապահություն, հաստատակամություն, էթիկետի պահպանում, հաջողության հասնելու անհրաժեշտ ջանքերի փոխկապակցման գիտակցում:

Այս համատեքստում մարզադպրոց հաճախող երեխային տրվող այն հարցին, թե ինչ տարբերություն կարող է նշել իր և մարզադպրոց չհաճախող իր ծանոթի միջև, հարցվողների կեսը պատասխանել է, որ տարբերություն առկա է, բայց դժվարանում է նշել, թե ինչպիսի: Հարցվողների 13%-ը նշել է, որ ավելի համարձակ են դարձել, 13%-ը նշել է, որ ավելի ուժեղ են դարձել, 10%-ը նշել է, որ ավելի շատ ընկերներ ունի, 6%-ը նշել է, որ դարձել է ավելի կոփված ու առողջ, և միայն 10%-ը տարբերություն չի նշել (տե՛ս աղյուսակ 15):

Մարզադպրոցի և ընտանիքի միջև կապի հաստատումն ու ամրապնդումը, ավելին՝ ընդհանուր հետաքրքրությունների դեպքում՝ համագործակցությունը, շատ կարևոր են երեխայի լավագույն որակների և հատկությունների բացահայտման ու զարգացման հարցերում:

Մարզադպրոց-ընտանիք կապի և համագործակցության կայացման ու ամրապնդմանն առնչվող երեխաներին ուղղված այն հարցին, թե իրենց ծնողները հարցնում, հետաքրքրվում են մարզադպրոցի պարապմունքների, առօրյայի, հաջողությունների ու խնդիրների մասին, հարցվողների մեծամասնությունը (շուրջ 97 %) պատասխանել է դրական:

Ըստ մարզադպրոցների ներկայացուցիչների՝ նման համագործակցությունը կարևոր է երեխայի մոտիվացման, ինքնադրսևորման, խոչընդոտների ու դժվարությունների հաղթահարման, հասակակիցների հետ ընդհանուր լեզու գտնելու և մեծ հաշվով՝ միջմարդկային արդյունավետ հարաբերությունների ձևավորման գործընթացներում: Այս համագործակցությունը շատ հաճախ կախված է ծնողների դիրքորոշումից, հետևապես մարզադպրոցները պետք է կարողանան աշխատանք իրականացնել ծնողների և երեխաների հետ միասնական նպատակներ ու դաստիարակչական խնդիրներ սահմանելու, ձգտումներ նշագծելու և համատեղ ուժերով դրանց լուծման ուղիները որոշելու հարցերում:

ՄԱՍ 3.

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ
ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ

ՄԱՍ 3. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ

Իրականացված հետազոտության արդյունքում կարող ենք նշել հետևյալ եզրակացությունները, որոնք բովանդակային առումով ներառում են նաև զեկույցի 2.2-րդ կետում կատարված նկատառումները:

- Գեղարքունիքի մարզի համայնքային մարզադպրոցները գտնվում են քաղաքային համայնքների կենտրոնական մասերում: Մարզադպրոցներ հաճախում են հիմնականում քաղաքային բնակավայրերի երեխաները: Հարակից համայնքներից մարզադպրոցներ հաճախողների թվաքանակը համեմատաբար ցածր է:
- Հարակից գյուղերից մարզադպրոց հաճախելու հարցում մեծ նշանակություն ունեն ինչպես հանրային տրանսպորտով սպասարկվող ներմարզային երթուղիները, այնպես և դրանց սպասարկման ժամերն ու սակագները: Ներհամայնքային և ներմարզային հասարակական տրանսպորտային երթուղիները բավարար չեն գյուղերից դեպի մարզկենտրոն կամ մարզի մյուս քաղաքներ տեղաշարժի կազմակերպման համար: Կարելի է նշել, որ ներմարզային երթուղիների արդյունավետ սպասարկման արդյունքում գյուղական բնակավայրերից ավելի շատ երեխաներ են հաճախում Գավառի, Սևանի, Մարտունու մարզադպրոցներ:
- Մարզադպրոցների շենքերը հիմնականում հին են և խոնավ, ունեն կանոնավոր ջրամատակարարման և սանհանգույցների օդափոխության խնդիրներ: Մարզում հիմնանորոգվում է միայն Գավառի մարզադպրոցը:
- Մարզադպրոցներն ունեն մարզական գույքի, մասնավորապես աղջիկների համար նախատեսված մարզագույքի պակաս:
- Մարզադպրոցները հարմարեցված չեն հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար: Որոշ մարզադպրոցների շենքեր, իրենց ճարտարապետական լուծումների առանձնահատկություններից ելնելով, նույնիսկ չունեն համապատասխան հարմարություններ հետագայում դրանցում հաշմանդամություն ունեցող անձանց մուտքն ու ելքն ապահովելու համար: Շինություններում չկան թեքահարթակներ, լայն դռներ, թեև բոլոր մարզադպրոցներն ունեն երկրորդ հարկերում տեղակայված մարզադահլիճներ և մարզասրահներ: Դպրոցները չունեն նաև համապատասխան մարզագույք:
- Մարզադպրոցները չունեն լողավազաններ, ինչի արդյունքում լողը՝ որպես մարզաձև, ներառված չէ ուսուցանվող սպորտաձևերում:
- Մարզադպրոցներ հաճախող երեխաների ընդհանուր թվում շատ քիչ են աղջիկները:

- Երկար տարիներ մարզադպրոց հաճախող երեխաները, հասնելով կոնկրետ հաջողությունների, ստիպված են լքել իրենց համայնքը և մեկնել մայրաքաղաք՝ սպորտային կարիերան շարունակելու նպատակով:
- Թիմային մարզաձևերում զբաղվող երեխաների սոցիալականացման գործընթացն ավելի դյուրին է ընթանում, քան անհատական մարզաձևերում զբաղվողներինը:

Ելնելով կատարված եզրակացություններից՝ ներկայացվում են հետևյալ առաջարկությունները:

№	Առաջարկություն	Ում է ուղղված
1.	Առաջարկվում է քայլեր ձեռնարկել Գեղարքունիքի մարզի Վարդենիսի, Ճամբարակի, Մարտունու և Սևանի մարզադպրոցների շենքերի հիմնանորոգման ուղղությամբ, նվազագույնը՝ վերանորոգել սանհանգույցները, ապահովել ցնցուղարաններով առաջնահերթությունը տալով Ճամբարակի մարզադպրոցին:	ՀՀ Կառավարություն Գեղարքունիքի մարզպետարան ՏԻՄ-եր
2.	Մշակել համապատասխան ծրագիր՝ մարզադպրոցներում լող մարզաձևը առաջիկա 10 տարում ներառելու համար: Առաջարկվում է բոլոր մարզադպրոցներում լողավազանների կառուցում, որոնք ոչ միայն կծառայեն լող մարզաձևի դասավանդման համար, այլև լողավազանները կարող են ծառայել որպես լիցքաթափման միջոց ուժային մարզումներից հետո:	ՀՀ Կառավարություն
3.	Ապահովել տրանսպորտային հասանելիություն մարզի հինգ քաղաքային համայնքների և նրանց հարակից բնակավայրերի ու համայնքների միջև:	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
4.	Հանրակրթական դպրոցներում կազմակերպել ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի առավել հաճախակի մասնակցությունը ծնողական ժողովներին՝ քննարկելով երեխաների ֆիզիկական զարգացման, ֆիզիկական պատրաստվածության, ֆիզիկական դաստիարակության հարցերը: Անհրաժեշտության դեպքում ծնողների հետ կազմակերպել անհատական հանդիպումներ:	ԿԳՍՄ նախարարություն Հանրակրթական դպրոցներ
5.	Մարզադպրոցների և հանրակրթական դպրոցի ֆիզիկական դաստիարակության ուսուցիչների վերապատրաստման դասընթացներում ներառել թեմաներ՝ դպրոցականների ֆիզիկական դաստիարակության իրականացման շրջանակում դպրոցի և մարզադպրոցի համագործակցության վերաբերյալ:	ԿԳՍՄ նախարարություն
6.	Ակտիվացնել զանգվածային միջոցառումները (հանդիպումներ երեխաների և ծնողների հետ, առողջ ապրելակերպին նվիրված միջոցառումներ, սպորտային բաց մարզումներ և այլն), որոնք երեխաների մոտ կձևավորեն հստակ գիտակցական մոտեցում ֆիզիկական կուլտուրայի և առողջ ապրելակերպի նկատմամբ, խթան կհանդիսանան նրանց ակտիվ սոցիալականացման համար:	Գեղարքունիքի մարզպետարան ՏԻՄ-եր Մարզադպրոցներ

7.	Կազմակերպել մարզադպրոցների ներկայացուցիչների այցելություններ հանրակրթական դպրոցներ՝ երեխաների հետ հանդիպելու, իրենց աշխատանքները ներկայացնելու և նրանց մարզադպրոցներում ներգրավելու համար: Նշված հանդիպումները ոչ միայն կնպաստեն մարզադպրոց-հանրակրթական դպրոց կապի ամրապնդմանը, այլև երեխաների շրջանում հետաքրքրություն կառաջացնեն «Ֆիզկուլտուրա» առարկայի նկատմամբ:	Գեղարքունիքի մարզպետարան Հանրակրթական դպրոցներ Մարզադպրոցներ
8.	Մարզադպրոցներում աղջիկների ներգրավման նկատառումից ելնելով՝ անհրաժեշտ է մարզադպրոցներն ապահովել համապատասխան մարզական գույքով:	ՏԻՄ-եր
9.	Մարզադպրոցներում պարբերաբար կազմակերպել ծնողական ժողովներ՝ նպաստելով մարզադպրոց-ընտանիք կապի ամրապնդմանը:	Մարզադպրոցներ
10.	Մարզադպրոցներում ցանկալի կլիներ մարզումների շրջանակներում կիրառել ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ (օրինակ՝ տեսաձայնագրել, լուսանկարել և տարածել համացանցում մարզումների ընթացքը) և այդ կերպ նպաստել սպորտի մասսայականացմանը՝ ազգաբնակչության մոտ ստեղծելով մոտիվացիա և հետաքրքրություն ակտիվ օգտվելու սպորտային բոլոր կարգի ծառայություններից:	Մարզադպրոցներ
11.	Մարզադպրոցներում մարզչական գործունեություն իրականացնելիս պարտադիր կարևոր նշանակություն հատկացնել այն հանգամանքին, որ պարապմունքների ընթացքում դաստիարակվեն նաև միջանձնային հաղորդակցման հումանիստական գաղափարներ:	Մարզադպրոցներ
12.	Անկախ այն հանգամանքից, թե մարզադպրոցի սանն անհատական մարզաձևերով է զբաղվում թե թիմային, անհրաժեշտ է պարբերական մասսայական միջոցառումներ իրականացնել՝ նպաստելու համար երեխաների սոցիալականացմանը:	Մարզադպրոցներ
13.	Անհրաժեշտ է իրականացնել նախագծային և ճարտարապետական փոփոխություններ մարզադպրոցների շենքային պայմաններում, որոնք կնպաստեն հաշմանդամություն ունեցող անձանց ազատ տեղաշարժի համար նախատեսված հարմարությունների ներդրմանը շինությունների ներսում:	Մարզադպրոցներ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- ՀՀ օրենքը ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի մասին ՀՕ-196
- ՀՀ օրենքը մանկապատանեկան սպորտի մասին ՀՕ-109-Ն
- ՀՀ 2021 թվականի պետական բյուջեում ընդգրկելու նպատակով ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի զարգացման 2021 թվականի տարեկան ծրագիրը և միջոցառումների ցանկը հաստատելու մասին, 29 սեպտեմբերի 2020 թվականի N 1598-Լ,
- «ՀՀ կառավարության նիստի արձանագրությունից քաղվածք ՀՀ-ում մանկապատանեկան սպորտի զարգացման 2018-2022 թվականների ծրագրին և ծրագրի իրականացման միջոցառումների ցանկին հավանություն տալու մասին» 6 մարտի 2018 թվականի № 9,
- 30.09.2019 №1288-Լ, ՀՀ 2020 թվականի պետական բյուջեում ընդգրկելու նպատակով ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի զարգացման 2020 թվականի տարեկան ծրագիրը և միջոցառումների ցանկը հաստատելու մասին,
- Ն. Հակոբյան, Ա. Խաչատրյան, «Հոգեբանության հիմնահարցեր», <http://isec.asj-oa.am/15/1/87.pdf>,
- Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի զարգացման սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրները մարդկային կապիտալի տեսության համատեքստում <http://etd.asj-oa.am/4534/1/015.pdf>,
- ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության <https://escs.am/am>,
- տեղեկատվական համակարգերի զարգացման և վերապատրաստման կենտրոն <https://www.infosys.am/pages/home/default.aspx>:

Հավելված 1. Գեղարքունիքի մարզի համառոտ բնութագիրը

Գեղարքունիքը Հայաստանի Հանրապետության խոշորագույն մարզն է: Զբաղեցնում է հանրապետության տարածքի մոտ 18%-ը: Մարզը սահմանակից է Լոռու, Տավուշի, Վայոց Ձորի և Կոտայքի մարզերին, ինչպես նաև արևելքից՝ Ադրբեջանին: Մարզի տարածքով անցնում է Երևան-Սևան-Դիլիջան հանրապետական նշանակության մայրուղին: Գործում է Սելիմի լեռնանցքով անցնող «Հարավ-Հյուսիս» մայրուղին:

Գեղարքունիքի մարզում է գտնվում Սևանա լիճը, որը ոչ միայն մարզի, այլև ամբողջ Հայաստանի համար ունի առանձնահատուկ կարևորություն: Այն Հարավային Կովկասի քաղցրահամ ջրերի ամենամեծ ավազանն է: Լիճն էական ազդեցություն ունի ողջ մարզի ոչ միայն բնապահպանական հավասարակշռության, այլ նաև տնտեսության վրա: Այն Հայաստանի ամենամեծ լիճն է, որն ունի 1 279.18 կմ² ծավալ և ծովի մակերևույթից՝ 1900.57 մ բարձրություն: Լիճը շրջափակված է Արեգունու, Գեղամա, Վարդենիսի, Փամբակի և Սևանի լեռնաշղթաների լանջերով: Այստեղ առկա են բույսերի 1600 և կենդանիների 330 տարատեսակներ: Համեմատաբար փոքր լճերից են Աժդահակի և Արմաղանի խառնարանային լճերը՝ մինչև 50 մ տրամագծով և 15 մ խորությամբ:

Հայաստանի Հանրապետության բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2019թ. դրությամբ կազմում է 7.7%: Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2019թ. դրությամբ 29.2% է:

2020թ. դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության Գեղարքունիքի մարզում կան թվով 5 քաղաքային և 57 գյուղական համայնքներ: Մարզի քաղաքային համայնքներն են՝ Գավառը (բնակչությունը 18.082), Մարտունին (բնակչությունը 11.443), Վարդենիսը (բնակչությունը 19.010), Ճամբարակը (բնակչությունը 5.570) և Սևանը (բնակչությունը 11.443): Մարզում կան թվով չորս խոշորացված համայնքներ՝ Ճամբարակ (10 բնակավայր), Շողակաթ (6 բնակավայր), Գեղամասար (18 բնակավայր) և Վարդենիս (4 բնակավայր):

2020թ. տարեսկզբի դրությամբ բնակչության թվաքանակը մարզում կազմում է 227.700 մարդ, որից 66.600-ը բնակվում են քաղաքային և 161.100 գյուղական բնակավայրերում: Ըստ սեռատարիքային բաժանման՝ մարզի բնակչության 113.280-ը արական և 114.352 իգական սեռի ներկայացուցիչներ են:

2020թ.-ի հուլիսի 1-ի դրությամբ աշխատանք փնտրողների թիվը Գեղարքունիքի մարզում կազմում է շուրջ 6.100 մարդ, որը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճել է 6.3 %-ով: Գործազուրկների թվաքանակը կազմում է աշխատանք փնտրողների 72.3%-ը կամ 4.400 մարդ: Գործազուրկ կանանց թիվը կազմում է գործազուրկների ընդհանուր թվի 60.9 %-ը կամ 2.700

մարդ: Գործազուրկի կարգավիճակ ունեցողների 21.0%-ը երիտասարդներ են, 4.0 %-ը՝ հաշմանդամություն ունեցող անձինք, 48.0 %-ը՝ գյուղաբնակ⁶:

2019թ.-ին մարզի արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը կազմել է 69909,1 միլիոն դրամ: Մարզի ցուցանիշը Հայաստանի Հանրապետության ընդհանուր արդյունաբերության մեջ կազմել է 3.3%: Մարզում են գտնվում մի քանի հանքավայրեր, որոնցից են սկու, դոլոմիտի, բազալտի, ավազի, հրաբխային տուֆի հանքավայրերը: Շահագործվող հանքավայրերից մի մասին բաժին է ընկնում երկրում արդյունահանվող հանքաքարի զգալի մասը: Մարզի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը հանքագործական արդյունաբերությունն է: Կարևոր նշանակություն ունի նաև մշակող արդյունաբերությունը, որի մեջ առավել մեծ տեսակարար կշիռ ունի սննդամթերքի արտադրությունը:

Մարզում գործում է հանքահումքային արդյունաբերության մեջ մեծ կշիռ ունեցող «ԳԵՈՂՐՈՄԱՅԻՆԳ ԳՈՒԴ» ընկերությունը, որը մասնագիտացված է թանկարժեք մետաղների հանքարդյունահանմամբ ու վերամշակմամբ, հանդիսանում է հանրապետության խոշոր կազմակերպություններից մեկը:

2019թ.-ին մարզի տնտեսության տեսակարար կշիռը Հայաստանի Հանրապետության շինարարության ընդհանուր ծավալում կազմել է 5%, ծառայությունների մատուցման ընդհանուր ծավալում կազմել է 0.8%:

Մարզի տնտեսության առաջատար ճյուղը գյուղատնտեսությունն է՝ հատկապես հացահատիկի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի և անասնաբուծական մթերքի արտադրությունները: Մարզում գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են 345586.7 հա, որից վարելահողերը՝ 81545.1 հա: 2019թ.-ին մարզի տնտեսության տեսակարար կշիռը Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան հատվածի ընդհանուր ծավալում կազմել է 13.2%, իսկ գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքը՝ 64.9 միլիոն դրամ:

2019թ.-ին մարզի տնտեսության տեսակարար կշիռը Հայաստանի Հանրապետության մանրամեծածախ առևտրի ընդհանուր ծավալում կազմել է 1.8%: Մանրածախ առևտրի օբյեկտները 2019թ.-ին ընդհանուր թվով 757-ն են, այդ թվում՝ 611 խանութներ, 64 կրպակներ, 2 սպառողական ապրանքների շուկաներ և 80 առևտրի այլ օբյեկտներ: Մանրածախ առևտրի շրջանառությունը 2020թ. դրությամբ կազմել է 28468.5 միլիոն դրամ:

2019թ. դրությամբ մարզի հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների ընդհանուր քանակը 14 է:

Գեղարքունիքի մարզում գործում են նախադպրոցական, հանրակրթական, միջին մասնագիտական և բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ:

⁶<https://employment.am/am/365/LinkPage.html>

2020թ. դրությամբ մարզում գործում են պետական նախադպրոցական 49 հաստատություններ⁷:

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի 2017-2025 թվականների զարգացման ռազմավարությունից բխող 2021թվականի տարեկան գործունեության ծրագրի տվյալներով՝ 2021թ. դրությամբ մարզի 124 դպրոցներից 8-ը ավագ են (ԿԳՄՄՆ ենթակայության), 116-ը մարզային ենթակայության, որից 89-ը միջնակարգ, 25-ը՝ հիմնական, 2-ը՝ տարրական: ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի 124 դպրոցներում սովորում են 29761 աշակերտ, որոնցից 28266-ը՝ մարզային ենթակայության, 1198-ը՝ ԿԳՄՄՆ ենթակայության (ավագ) դպրոցներում: Մարզի հանրակրթական դպրոցներում սովորում են նաև Արցախից եկած 79 աշակերտներ, որոնք չունեն համապատասխան փաստաթղթեր: Մարզում 2021 թվականի դրությամբ աշխատում են 3435 ուսուցիչ, որոնցից 3225-ը՝ մարզային ենթակայության դպրոցներում, 210-ը՝ ԿԳՄՄՆ ենթակայության ավագ դպրոցներում⁸:

Մարզում առկա են թվով 7 պետական միջին մասնագիտական ուսումնական և 1 ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններ.

- 1) Գավառի ալ. Ա. Թամամշևի անվան պետական գյուղատնտեսական քոլեջը,
- 2) Գավառի պետական երաժշտական քոլեջը,
- 3) Գավառի պետական բժշկական քոլեջը,
- 4) Սևանի բազմագործառնության պետական քոլեջը,
- 5) Գեղարքունիքի տարածաշրջանային պետական քոլեջը,
- 6) Մարտունու պետական բժշկական քոլեջը,
- 7) Վարդենիսի պետական քոլեջը,
- 8) Վարդենիսի բժշկա-հումանիտար քոլեջ (ոչ պետական):

Մարզում առկա են բարձրագույն կրթական երկու՝ 1 պետական (Գավառի պետական համալսարան) և 1 ոչ պետական (Վարդենիսի Վիկտոր Համբարձումյան անվան մանկավարժական ինստիտուտ) հաստատություններ:

Մարզում գործում են երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական ընդհանուր թվով 19 կենտրոններ, պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական 4 հաստատություններ:

Մարզում բժիշկների թվաքանակը կազմում է 367, ովքեր սպասարկում են 13.958 մշտական պացիենտի: Հիվանդանոցային մահճակալների քանակը՝ 730 հատ: Գործում են առողջության առաջնային պահպանման ծառայություն մատուցող 40 հաստատություններ:

⁷ Հայաստանի Հանրապետության Գեղարքունիքի մարզը թվերով, 2020, ՀՀ վիճակագրական կոմիտե

⁸ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի 2017-2025 թվականների զարգացման ռազմավարությունից բխող 2021 թվականի տարեկան գործունեության ծրագիր՝ հաստատված ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 19.05.2021թ. № 27-Լ հրամանով

Նպաստառուների թվաքանակը 2019թ.-ի տարեվերջի դրությամբ կազմել է 31.294 անձ: Ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստ ստացող ընտանիքների քանակը՝ 737: Կենսաթոշակի միջին չափը՝ 37.921 ՀՀ դրամ:

Գեղարքունիքի մարզում գործում են թվով 68 փոստային բաժանմունքներ⁵:

2020թ.-ի դրությամբ մարզում գազի բաշխիչ ցանցի միագիծ երկարությունը կազմում է 99.252 կմ: Նույն ժամանակահատվածի դրությամբ գազաֆիկացված բնակարանների և բնակելի տների քանակը կազմում է 47.533:

Ներմարզային հանրային տրանսպորտը, ըստ ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության պաշտոնական տվյալների⁹ գործում է հետևյալ ուղղություններով (մատուցվող ծառայության սակագները տատանվում են 120-600 դրամի սահմաններում՝ կախված հեռավորությունից)։

- Գավառ-Գեղարքունիք-Գավառ (երթուղին անցնում է Գավառ, Գանձակ, Սարուխան Լանջադբյուր և Գեղարքունիք համայնքներով),
- Գավառ-Սևան-Գավառ,
- Սևան-Լճաշեն-Սևան,
- Մարտունի-Արծվանիստ-Մարտունի,
- Մարտունի-Ծովինար-Մարտունի,
- Մարտունի-Վարդենիկ-Մարտունի,
- Մարտունի-Զովաքար-Մարտունի,
- Մարտունի-Գեղհովիտ-Մարտունի,
- Մարտունի-Մաղինա-Մարտունի (երթուղին անցնում է Մարտունի, Ներքին Գետաշեն, Վերին Գետաշեն և Մաղինա համայնքներով),
- Մարտունի-Աստղածոր-Մարտունի (երթուղին անցնում է Մարտունի, Վաղաշեն և Աստղածոր համայնքներով),
- Վարդենիս-Ծափաթաղ-Վարդենիս (երթուղին անցնում է Վարդենիս, Մեծ Մասրիկ, Փոքր Մասրիկ, Նորակերտ, Արփունք, Ավազան, Գեղամասար, Արեգունի, Դարանակ, Փամբակ և Ծափաթաղ բնակավայրերով),
- Վարդենիս-Լուսակունք-Վարդենիս (երթուղին անցնում է Վարդենիս, Ակունք, Խաչադբյուր և Լուսակունք համայնքներով),
- Վարդենիս-Տրետուք-Վարդենիս (երթուղին անցնում է Վարդենիս, Կախակն, Կուտական և Տրետուք բնակավայրերով),
- Վարդենիս-Կարճադբյուր-Վարդենիս:

⁹ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն, www.mtad.am/hy/uxegic/

⁵<https://www.haypost.am/am/our-network>

2021թ. հունիսի տվյալներով՝ մարզում պաշտոնական համացանցային կայքեր ունեն 26 համայնքներ⁶: Սակայն մշտադիտարկման տվյալներով՝ ընդհատումներով են գործում Ակունք (<http://akunqmta.am/>), Արծվանիստ (<http://artsvanist.am/>), Գանձակ (<http://194.31.5.11/>), Ներքին Գետաշեն (<http://194.61.89.225/>) և Վերին Գետաշեն (<http://194.61.89.221/>) համայնքների կայքերը: Ակունք, Արծվանիստ, Զուլաքար, Լիճք, Ներքին Գետաշեն, Վերին Գետաշեն համայնքների կայքերը հիմնականում չեն պարունակում ներբեռնման հնարավորությամբ օրենքով նախատեսված նվազագույն տեղեկությունները:

Գեղարքունիքի մարզում գործում են 9 մարզադպրոցներ, որից մեկը հանրապետական, մեկը՝ մարզային, վեցը համայնքային ենթակայության, մեկն էլ պատկանում է «Սևան» ԳԿՄ ընկերությանը: Մարզի բոլոր մարզադպրոցները միասին 2019թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ունեն թվով 40 ստորաբաժանումներ, 146 խմբեր, 1752 սաներ, 76 մարզիչներ:

Ողջույն: «Բայազետ» վերլուծական-հետազոտական հայկական կենտրոնը իրականացնում է հետազոտություն՝ նպատակ ունենալով վերհանել Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերը երեխաների առողջ ապրելակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում: Հարցումն անանուն է, կազմված է 11 հարցից և հարցմանը մասնակցելը Ձեզնից կպահանջի ընդամենը 5 րոպե:

1. Նշեք Ձեր տարիքը

2. Նշեք Ձեր սեռը

- a. Արական
- b. Իգական

3. Սովորում եք դպրոցում կամ քոլեջում

- a. Այո
- b. Ոչ
- c. 98 Չգիտեմ
- d. 99 հրաժարվում եմ պատասխանել

4. Նշեք Ձեր բնակության վայրի տեսակը

- a. գյուղական
- b. քաղաքային

5. Որքա՞ն ժամանակ է, որ հաճախում եք մարզադպրոց (տարի/ամիս)

6. Ի՞նչ սպորտաձևով եք զբաղվում

7. Ձեր կարծիքով, ինչպես է ազդում մարզադպրոց հաճախելը Ձեր առօրյա կյանքի որակի վրա (խնդրում ենք նշել տարբերակներից մեկը)

- a. միանշանակ բացասական
- b. գրեթե բացասական
- c. ազդեցություն չկա
- d. գրեթե դրական
- e. միանշանակ դրական

8. Ի՞նչպես կփոխվի ձեր կյանքը, եթե վաղվանից հնարավորություն չունենաք հաճախել մարզադպրոց (խնդրում ենք նշել տարբերակներից մեկը)

- a. Հավանաբար ոչ մի փոփոխություն, կմնա նույնը
- b. Հավանաբար կփոխվի դեպի վատ, կունենա բացասական ազդեցություն
- c. Հավանաբար կփոխվի դեպի լավ, կունենա դրական ազդեցություն

9. Նշեք ձեր տարբերությունը մարզադպրոց չհաճախող ձեր ծանոթի համեմատ

- a. տարբերություն առկա է, բայց դժվարանում եմ նշել

b. տարբերություն չկա

c. այլ

10. Անցած 30 օրվա ընթացքում որքա՞ն հաճախ որևէ պատճառով չեք մասնակցել

մարզադպրոցի պարապմունքին:

a. Անցած 30 օրվա ընթացքում անցկացվող պարապմունքից ոչ մի օր չեմ Բացակայել

b. 1 օր

c. 2 օր

d. 3 օր և ավելի

11. Ձեր ծնողը/ծնողները/խնամակալը հարցնո՞ւմ են/հետաքրքրվո՞ւմ են մարզադպրոցի

պարապմունքների մասին: Որքա՞ն ժամանակ է, որ հաճախում եք մարզադպրոց

(տարի/ամիս):

a. Ոչ, երբեք

b. Այո, երբեմն

c. Այո, մեծ մասամբ

d. Այո, միշտ

Հավելված 3. Դիտարկման քարտ

Լրացվում է դիտարկողի կողմից

Քարտ # _____

Ամսաթիվ _____ Ժամ (սկիզբ/վերջ) _____ / _____

Մարզադպրոցի անուն _____

Դիտորդ _____

Արդյունքում՝ ընդհանուր 75 միավոր գնահատականից տրվեց _____ միավոր

Օղակի մեջ վերցրնել համապատասխան թիվը 0 (գոյություն չունի) - 5 (գերազանց)

№	Չափորոշիչ	Դիտարկման գնահատական
1	Մարզադպրոց տանող ճանապարհների վիճակը	0-1-2-3-4-5
2	Հետիոտնային անցումներ դպրոցի մոտակա կանգառում (մատչելիությունը սայլակ օգտագործող կամ կույր անձանց համար, հետիոտնային նախազգուշական ֆունկցիա կատարող շոշափողական (տակտիլ) միջոցներ)	0-1-2-3-4-5
3	Մարզադպրոցի հարակից կանաչ տարածության առկայությունը, վիճակը	0-1-2-3-4-5
4	Շենքի ընդհանուր վիճակը դրսից (մաքուր տեսք, սալիկներ, աղբամանների առկայություն և այլն)	0-1-2-3-4-5
5	Շենքի ընդհանուր վիճակը ներսից (պատուհաններ, պատեր, աստիճաններ, միջանցքների լուսավորությունը, անցանցի դռներ, կրակմարիչներ և այլն)	0-1-2-3-4-5
6	Ջեռուցման համակարգի առկայությունը, վիճակը	0-1-2-3-4-5
7	Սանհանգույց (սեռային տարբերակվածություն, ցնցոտյարան, լվացարաններ, օձառ, սրբիչ, հոսող ջուր և այլն)	0-1-2-3-4-5
8	Հանդերձարաններ (օդափոխանակություն, պահարաններ, մաքրությունը, կոկիկտեսքը, կախիչների քանակը)	0-1-2-3-4-5
9	Մարզադահլիճի առկայությունը, վիճակը	0-1-2-3-4-5
10	Ընդունարանի առկայությունը, վիճակը	0-1-2-3-4-5
11	Բուժկետ (սենյակի ընդհանուր տրակը, մաքրությունը, բժշկական նյութերի հասանելիությունը, մասնագետի առկայությունը)	0-1-2-3-4-5
12	Լողավազանի առկայություն	0-1-2-3-4-5
13	Մարզական գույք (առկա սպորտաձևերի համապատասխանությամբ)	0-1-2-3-4-5
14	Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար նախատեսված մարզական գույքի առկայություն	0-1-2-3-4-5
15	Թեքահարթակների առկայություն	0-1-2-3-4-5

Հավելված 4. Հարցազրույցի ուղեցույց

Ողջույն: Շնորհակալ ենք, որ համաձայնվեցիք զրուցել մեզ հետ «Գեղարքունիքի մարզում գործող մարզադպրոցների դերը երեխաների առողջ սպորտակերպի խթանման և սոցիալականացման գործընթացներում» հետազոտության շրջանակներում: Ձեր կարծիքը կարևոր է մեզ համար: Հարցազրույցը ձայնագրվում է, որպեսզի համոզված լինենք, որ որևէ կարևոր բան բաց չենք թողել: Ձայնագրությունը հասանելի կլինի միայն մեզ:

1. Խնդրում եմ մի փոքր պատմել մարզադպրոցի մասին: Որքա՞ն ժամանակ է գործում մարզադպրոցը և ի՞նչ մարզաձևեր են առկա:
2. Ըստ ձեզ՝ ինչպե՞ս է ազդում մարզադպրոց հաճախելը երեխայի ֆիզիկական և մտավոր զարգացման վրա: Այն դրական է ազդու՞մ, թե՞ բացասական: Խնդրում եմ մանրամասն անդրադառնալ մարզադպրոց հաճախելու հետ կապված ֆիզիկական զարգացման, ինչպես նաև հոգեբանական և սոցիալական կողմերին:
3. Նշե՞ք մարզադպրոց հաճախող երեխայի հոգեբանական առանձնահատկությունները/անձնային որակները:
4. Որո՞նք են մարզիչի կողմից երեխային ներկայացվող հոգեբանական պահանջները:
5. Մարզադպրոց հաճախող երեխայի սոցիալական ինչպիսի՞ առանձնահատկություններ կնշե՞ք:
6. Ըստ Ձեզ, ինչն՞վ է մարզադպրոց հաճախող երեխան տարբերվում մարզադպրոց չհաճախող իր դասընկերոջից/ծանոթից: